

Yazarlar/Authors

Recep ALTAY* Ali PARİM**

Makale Adı/Article Name

Etnik Kimliğin Yeniden İnşasında Yerel Basının Rolü: "Nevruz-Newroz" Kutlamalarının Iğdır Basınına Yansımaları

The Role of Local Media in the Reconstruction of Ethnic Identity: Reflection of "Nevruz-Newroz" Celebrations in Iğdır Press

ÖZ

Bir toplumsallaştırma aracı olarak basın, kolektif kimliğin inşası ve yeniden inşası sürecinde etkin rol üstlenmektedir. Kimliği var eden öğeler, basın aracılığıyla yaygınlaştırılabilmekte ve yaşatılabilmektedir. Kolektif kimliklerden bir tanesi olan etnik kimlik de tarih, kültür, mitoloji vb. temelli çeşitli ritüellerle toplumsal alanda yeniden inşa edilmektedir. Bu noktada basının etnik kimlikleri temsili ve ritüelleri sunum biçimi önemlidir. Bu çalışmada; Azerbaycan Türkleri ve Kürtlerin iki üst etnik kimlik olarak bir arada yaşadığı Iğdır'da, yerel basının kimliğin yeniden inşasındaki rolü incelenmiştir. Her iki etnik kimliğin de anlam yüklediği ve önemsendiği Nevruz-Newroz bayramının Iğdır yerel basınında hangi söylemlerle sunulduğu ve "biz-öteki" karşıtlığının nasıl kurgulandığı sorusuna yanıt aranmıştır. Bu kapsamda Iğdır'da mahalli basın olarak yayın yapan Yeşil Iğdır, Güven, Aras, Doğuş ve Iğdır Yaşar gazetelerinin Mart 2023 dönemindeki Nevruz-Newroz içerikli yayınları Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Çalışmada Yeşil Iğdır, Güven ve Iğdır Yaşar gazetelerinin bayramı Azerbaycan Türklerinin, Doğuş ve Aras gazetelerinin ise Kürtlerin bakış açısıyla sundukları tespit edilmiştir. Bulgular, gazete sahiplerinin etnik kimlikleri ve politik görüşleri ile gazetelerin bayramı sunuş biçimleri arasında paralellik olduğunu göstermiştir. Nitekim bu gazetelerin Iğdır'daki iki üst kimliğin yeniden inşasına hizmet ettiği sonucuna erişilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etnik Kimlik, Iğdır, Yerel Basın, Nevruz, Newroz

ABSTRACT

As a tool of socialization, the press plays an effective role in the construction and reconstruction of collective identity. Elements that define identity can be disseminated and preserved through the press. Ethnic identity, as one of the collective identities, is reconstructed in the social arena through various rituals based on history, culture, mythology, etc. At this point, the representation of ethnic identities by the press and the presentation of rituals are important. In this study, the role of local press in the reconstruction of identity is examined in Iğdır, where Azerbaijani Turks and Kurds live together as two upper ethnic identities. The study seeks to answer how the Nevruz-Newroz festival, which holds significance for both ethnic identities, is presented in Iğdır local press and how the "us-others" dichotomy is constructed. To achieve this, the critical discourse analysis method of Van Dijk was used to analyze the Nevruz-Newroz content published in the March 2023 issues of local newspapers such as Yeşil Iğdır, Güven, Aras, Doğuş, and Iğdır Yaşar. The study found that Yeşil Iğdır, Güven, and Iğdır Yaşar newspapers presented the festival from the perspective of Azerbaijani Turks, while Doğuş and Aras newspapers presented it from the perspective of Kurds. The findings showed a parallelism between the ethnic identities and political views of newspaper owners and the way the festival was presented in their newspapers. This suggests that the newspapers played an important role in the reconstruction of the two upper identities in Iğdır.

Keywords: Ethnic Identity, Iğdır, Local Press, Nowruz, Newroz

* Öğr. Gör. Dr. Iğdır Üniversitesi, Tuzluca Meslek Yüksekokulu, Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü, recep.altay@igdir.edu.tr ORCID: 0000-0001-9250-3382

** Öğr. Gör. Iğdır Üniversitesi, Tuzluca Meslek Yüksekokulu, Görsel İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü, ali.parim@igdir.edu.tr ORCID: 0000-0002-4180-0122

Extended Abstract

Mass media tools have an important role in the process of reconstructing identity as a socialization instrument. The representation of any identity in the media and the way the "us-them" discourse is constructed can change and transform the lifestyles and behavior patterns of individuals and communities. Individuals can define their own identities and "others" through the representations they see in the media and acquire identity-specific rituals through the media. In the first part of the study, a conceptual framework on identity and ethnic identity is presented. Then, the topic of ethnic identities and the ritual of "Nevruz-Newroz" celebrations in Iğdır are discussed. After addressing the discourse on "Nevruz-Newroz" celebrations among Turks and Kurds, an evaluation is made on the Iğdır press through the lens of ethnic identities, and the findings of the research are presented.

Iğdır, located in the easternmost part of Turkey, is a city where Azerbaijani Turks and Kurds live as two superior identities. Both identities have meaningful days based on ethnic, religious, and sectarian foundations and various rituals performed on these days. "Nevruz" for Azerbaijani Turks and "Newroz" holiday for Kurds are also among these important days. The different pronunciation of the relevant holiday has also caused some differentiation. Although Nevruz-Newroz symbolizes the arrival of spring for both identities, it contains significant differences in mythological, religious, cultural, and political contexts. These variations are also reflected in the celebration rituals and discourses of Nevruz-Newroz.

This research focuses on the role of local media in the reconstruction of ethnic identity in Iğdır, where Azerbaijani Turks and Kurds live together. The most common mass media tools in Iğdır are newspapers and their internet news sites. Although there is no local television in the city, a local radio station called Iğdır FM continues to broadcast. The limitation of the purposive sampling method used in the study is formed by the news, messages, and column articles in the Iğdır press regarding the "Nevruz-Newroz" holiday in March 2023. In this context, the publications of local periodicals in the city, namely Yeşil Iğdır, Güven, Iğdır Yaşar, Aras, and Doğuş newspapers, were examined, and answers to the following questions were sought:

- I. What is the role of the local media in Iğdır, where Azerbaijani Turks and Kurds live as two superior identities, in the reconstruction of identity?
- II. Is there a relationship between the ownership structure of the Iğdır local press and the reflection of ethnic identity differences in media texts?

The contents of the press organizations' websites were analyzed within the scope of the study. In March 2023, a total of 18 contents related to Nevruz-Newroz holiday were found on the websites of Yeşil Iğdır, Güven, Aras, Iğdır Yaşar, and Doğuş newspapers. Out of these contents, 11 were news articles, 3 were messages, and 4 were columns.

When the ownership structures of the local press in Iğdır are examined based on ethnic identity, it is understood that the owners of Yeşil Iğdır and Güven newspapers are Azerbaijan Turks, and the owner of Aras and Doğuş newspapers is of Kurdish origin. The ownership structure of Iğdır Yaşar newspaper is different from the other four newspapers. Iğdır Yaşar newspaper, which is officially owned by Uğur Toktamışlı, has another partner named Osman Toka. Toka, a Kurdish politician who was previously elected as the Mayor of Hoşhaber Town from the AK Party, had previously published Hudut newspaper in the city. Later, Hudut newspaper merged with Iğdır Yaşar newspaper. However, it is observed that Toka's ethnic identity does not reflect much on the editorial policy of Iğdır Yaşar newspaper. Nationalist publications highlighting Turkish

nationalism are frequently encountered in the newspaper. Based on these statements, it is understood from the findings obtained from the research that the Nevruz-Newroz contents of Yeşil İğdir, Güven, and İğdir Yaşar newspapers are presented through the identity of Azerbaijan Turks. There is no news article, column, or message about the "Newroz" celebrations of Kurds in the newspapers. From this point of view, it is seen that the relevant newspapers publish within the framework of contributing to the reconstruction of the identity of Azerbaijan Turks in the city. It is observed that Aras and Doğuş newspapers have created their publications related to the festival through Kurds. Only in the news article of Aras newspaper, all ethnic groups were mentioned, but the holiday was presented through the Kurdish identity and sources in the body of the news text. These two newspapers have put forward a perspective that will strengthen and reconstruct the Kurdish identity in İğdir. As a result, it was determined that there is a parallelism between the ethnic identities and political views of newspaper owners and the way they present the festival in their newspapers.

Giriş

Toplumsal yaşam içerisinde öne çıkan kolektif kimliklerden bir tanesi etnik mensubiyettir. Özel bir tarihten, kültürden, anlam yüklü bir coğrafyadan beslenen ve belirli köken mitlerine dayanan etnik kimlikler, bireye toplumsal yaşam içerisindeki konumunu belirlemede yol göstermektedir. Bu kimlikler aynı zamanda çeşitli geleneksel ritüellerle sürekli yeniden inşa edilerek pekiştirilmekte ve gelecek kuşaklara aktarılabilir. Bir toplumsallaştırma aracı olarak kitle iletişim araçlarının da kimliğin inşası ve yeniden inşası sürecindeki rolü önemlidir. Zira kimliklerin medyadaki temsili ve “biz-öteki” karşılığının inşa edilmiş biçimi, bireyin davranış kalıplarını ve yaşam tarzını şekillendirebilmektedir. Birey, medyada gördüğü temsiller üzerinden kendi kimliğini ve “öteki”leri tanımlayabilmekte; kimliğine özgü ritüelleri medya aracılığıyla edinebilmektedir.

Türkiye'nin en doğusunda İran, Nahçıvan ve Ermenistan'a sınır komşusu olan İğdir, etnik kimlik bağlamında Azerbaycan Türkleri ve Kürtlerin ağırlıklı olarak yaşadığı bir şehirdir. Bu iki üst kimliğin etnik, dinsel ve mezhepsel temele dayanan anlam yüklü günleri ve bu günlerde gerçekleştirdikleri çeşitli ritüelleri bulunmaktadır. Azerbaycan Türkleri için “Nevruz”, Kürtler için “Newroz” bayramı da bu önemli günler arasında yer almaktadır. İki kimlik tarafından bayrama yüklenen anlam kimi noktalarda kesişmekte kimi noktalarda ise ayrılmaktadır. İki kimlik için de Nevruz-Newroz, baharın gelişini sembolize etmekte ancak mitolojik, dinsel, kültürel ve politik bağlamda önemli farklılıklar barındırmaktadır. Bu farklılıklar, Nevruz-Newroz kutlama ritüellerine ve söylemlerine de yansımaktadır.

İğdir'da Azerbaycan Türkleri ve Kürtler için anlam dolu bir gün olan Nevruz-Newroz'un kent basınındaki sunumu bu çalışmanın odak noktasıdır. Çalışmada; Nevruz-Newroz bayramına yönelik içerikler üzerinden İğdir yerel basınında kentteki iki üst kimliğin nasıl yeniden inşa edildiğini saptamak amaçlanmaktadır. Literatürde kimliklerin inşası ve yeniden inşası sürecinde basın/medyanın rolünü ele alan pek çok çalışma bulunmaktadır. Ancak yerel ölçekte basın kuruluşlarının bu rolüne odaklanan bir çalışmaya rastlanılmamaktadır. Bu çalışma, yerelde etnik kimliğin inşasında basının oynadığı role ışık tutan ilk çalışma olması hasebiyle de önem taşımaktadır.

İğdir'da günlük süreli yayın yapan 5 yerel gazete bulunmaktadır. Bunlar Yeşil İğdir, Güven, İğdir Yaşar, Aras ve Doğuş gazeteleridir. Söz konusu gazetelerin 2023 yılı Mart ayında internet sitelerinde yer bulan Nevruz-Newroz bayramı içerikleri, çalışmanın örneklemini ve sınırlılığını teşkil etmektedir. Belirlenen tarih aralığındaki 5 yerel gazetenin içerikleri, Van Dijk'in eleştirel

söylem çözümlemesi yöntemiyle incelenecektir. İçeriklerin makro yapıları irdelenerek söz konusu basın kuruluşlarının bayramı hangi kimlikler üzerinden sundukları ve “biz-öteki” karşılığını nasıl kurdukları tespit edilecektir.

Çalışmanın ilk kısmında kimlik ve etnik kimlik üzerine kavramsal bir çerçeve sunulacaktır. Ardından İğdır’da etnik kimlikler ve bir ritüel olarak “Nevruz-Newroz” kutlamaları konusu ele alınacaktır. Bir söylem olarak Türklerde ve Kürtlerde “Nevruz-Newroz” kutlamalarına değinildikten sonra da etnik kimlikler üzerinden İğdır basını üzerine bir değerlendirme yapılacaktır ve araştırmanın bulguları ortaya konacaktır.

1. Kimlik ve Etnik Kimlik Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve

Türk Dil Kurumunca (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, t.y.) “Toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü” olarak tanımlanan kimlik, temelde “Ben kimim ve nereye aitim?” sorusuyla ilintilidir (Gleason’dan akt Dalbay, 2018, ss. 162-163). Sosyal bilimlerdeki pek çok kavram gibi kimlik kavramı için de üzerinde mutabakata varılmış tek ve net bir tanımdan bahsetmek mümkün değildir. Bilgin (2023, s. 19) de yazarlara, bakış açılarına ve analiz düzeylerine göre kimlik kavramına ilişkin farklı tanımlamalar yapıldığını belirtmektedir. Kendisi ise “Bir kişi veya grubun kendisini tanımlaması ve kendini diğer kişi veya gruplar arasında konumlaması” şeklinde bir tanım öne sürmektedir. Bilgin’e göre bu tanımdan hareketle kimlik bir resmi ve bir adresi nitelemektedir. Zira tanımın ilk bölümü bireyin veya grubun kendi gözündeki resmine, ikinci bölümü ise diğer kişiler veya gruplar arasındaki yerine işaret etmektedir. Burada resim ile kastedilen; bireyin veya grubun olduğuna inandığı kişi veya grup ile başkaları tarafından bireye veya gruba yüklenen imajlar arasındaki gerilimdir. Adres ise geometrik veya coğrafi bir mekânla değil bireyin kendisini kimlere yakın ya da uzak hissettiği ile ilgilidir.

Birey “ben kimim ve nereye aitim?” sorusuna yanıt ararken cinsiyeti, dini inancı, etnik mensubiyeti, sosyo-ekonomik sınıfı ya da yaşadığı bölge üzerinden hareket edebilmektedir. Ancak liste bununla sınırlı değildir. Listenin “neredeyse sınırsız” olduğuna dikkat çeken Maalouf, bireyin kimliğinin; aile, köy, mahalle, kabile, meslek kuruluşu, arkadaş grubu, cemaat, parti, dernek, spor takımı, sendika, mahalle, cinsel yönelim ve daha pek çok öğeden oluştuğunu ifade etmektedir. Maalouf’a göre bu aidiyetler, aynı anda, aynı derecede önem taşımamakla birlikte hiçbirini tam olarak anlamsız değildir. Çoğunluğu doğuştan kazanılmayan bu aidiyetler, “kişiliğin yapı taşları” ve “ruhun genleri”dir (Maalouf, 2022, s. 16).

Kimliği, “İnsanların anlam ve tecrübe kaynağı” olarak tanımlayan Castells, Calhoun’a atıfta bulunarak, ismi olmayan insanlara, ‘biz’ ve ‘onlar’ arasında ayrımların yapılmadığı dillere ya da kültürlere rastlanılmadığına dikkat çekmektedir. Sosyolojik bir perspektifle yaklaşıldığında kimliklerin inşa edildiği tezi üzerinde anlaşmanın kolay olduğunu ifade eden Castells, kimliğin toplumsal inşasını meşrulaştırıcı kimlik, direniş kimliği ve proje kimliği olmak üzere üç başlık altında kategorize etmektedir. Meşrulaştırıcı kimlik, toplumdaki egemen yapıların toplumsal aktörler karşısında hâkimiyet alanını genişletmek ve rasyonel hale getirmek için inşa edilmektedir. Direniş kimliği ise egemen yapı tarafından değersiz görülen ve/veya damgalanan toplumsal aktörler tarafından geliştirilmektedir ve Castells’e göre toplumdaki en önemli kimlik-inşası tipi bu olabilmektedir. Genellikle gözle görülür biçimde tarih, coğrafya ya da biyolojinin açıkça tanımladığı kimliklere dayalı toplumsal direniş biçimleri inşa edilmekte ve egemen yapının baskılarına karşı direnişin sınırlarının özelleştirilmesi daha kolay hale gelmektedir. Proje kimliği ise toplumsal aktörlerin toplumsal yapıyı değiştirme hedefiyle kendilerine sunulan kültürel malzeme temelinde, toplumsal konumlarını yeniden tanımlayan yeni bir kimlik inşa etmeleridir.

Direnış olarak hayat bulan kimlikler, ardından projeler başlatabilmekte ve tarihsel süreçte toplum içerisinde egemen hale gelebilmektedirler. Daha sonra ise egemenliklerini akılcı bir temelde meşrulaştıracak kimliklere dönüşebilmektedirler (2013, ss. 12-16).

Castells gibi kimliklerin inşa ürünü olduğuna dikkat çeken Bilgin (2023, ss. 49-50), doğal olduğu düşünülen etnik ve cinsel kimlikler de dâhil olmak üzere hiçbir kimliğin özsel bir gerçekliğe sahip olmadığını öne sürmektedir. Bilgin’e göre kimlikler bireyler ya da gruplar arasında inşa hatta icat edilmektedir. Bu bağlamda kolektif kimlikler daima gruplar arası ilişkilerde karşıtlıklar tarzında kendisini üretmektedir. Bu, yeni bir olgu da değildir. İnsan gruplarının birbirini karşıt kategoriler halinde tasnif etmesi çok daha eskiye gitmektedir.

Maaoluf (2022, s. 25) da “kimlik öyle bir çırpıda verilmez, yaşam boyunca oluşur ve değişir” diyerek kimliklerin toplumsal yaşamdaki inşa sürecine işaret etmektedir. Dünyaya yeni gelen bir bireyin içerisinde kimlik öğelerinin pek fazla olmadığını belirten Maalouf, ayrıca “Kâbil’de kız doğmakla Oslo’da kız doğmak aynı anlamı taşıyor, kadınlık aynı biçimde yaşanmıyor” örneğini vererek, bireyin cinsel kimliğinin yönünün dahi sosyal çevresince belirlendiğini öne sürmektedir.

Bireyin kendisini tanımlarken başvurabileceği toplumsal kimliklerden bir tanesi etnik mensubiyetidir. Smith (2017, s. 42), bir etnik topluluğun; “kolektif bir özel ad”, “ortak bir soy miti”, “paylaşılan tarihi anılar” “ortak kültürü farklı kılan bir ya da birden daha fazla unsur, “özel bir yurt ile bağ” ve “nüfusun önemli kesimleri arasında dayanışma duygusu” olmak üzere altı temel niteliği olduğunu belirtmektedir. Smith’e göre belli bir nüfus, bu özellikleri ne kadar paylaşıyorsa ideal bir etnik topluluk ya da etni tipine o kadar yaklaşmış demektir.

Diğer kolektif kimlikler gibi etnik kimlik de doğal, verili ve sabit olmamakla birlikte toplumsal yaşam içerisinde tarih ve kültür gibi referanslar üzerinden sürekli yeniden inşa edilmektedir. Bilgin’in ifadesiyle (Dalbay, 2018, s. 170);

“kolektif kimlikte geçmişe dönük bir yan vardır; çünkü kolektif kimlik, birtakım semboller, anılar, sanat eserleri, töreler, alışkanlıklar, değerler, inançlar ve bilgilerle yüklü bir gelenekten, geçmişin mirasından, kısacası kolektif bellekten hareketle inşa edilir. İnsan toplulukları kendilerini ortak geçmişte tanır, bu geçmişi belleğine işler, ritüel törenlerle anar ve yorumlar.”

Bir topluma ait dini ve dolayısıyla kültürel faaliyetlerden bayramlar, cenaze törenleri, taziye ve matemler o toplumun simgesel sınırlarının dışı vurulduğu unsurlardır. Anthony Cohen’nin de ifade ettiği gibi bir vasıta olarak ritüel, bireylerin topluluğu yaşantılamasından ibarettir. Kültürlerarası sınırları açığa çıkarma bağlamında bu ritüeller, ‘kültürel fark ve özdeşlik’ ilişkisi ile kültüre dâhil edileni ve dışarıda bırakılanı yansıtır. Bayramlar, cenaze törenleri, taziye ve matemler sadece bir toplumun başka topluluklara karşı farklarını ortaya koymamakta; aynı şekilde mutluluğu ve acıyı ortaklaştırarak o toplumun bağlarını da güçlendirmektedir (Sarı, 2009, s. 200). Diğer taraftan kimliğin inşası ve yeniden inşası sürecinde dil de en işlevsel unsurlardan bir tanesidir. Toplumu birbirine, geçmişe ve geleceğe bağlayan dil üzerinden gelenek-görenekler ve diğer tüm kültürel değerler sonraki kuşaklara aktarılabilir (Mora, 2008, s. 5). Nitekim bir etnik kimlikten bahsedebilmek adına o kimliğin özel bir isminin, köken mitlerinin, diğer kimliklerden ayrılan tarihi ve kültürünün ve anlam yüklediği bir coğrafyanın olması gerekir. Bir diğer ayırt edici özellik ise grup arasındaki mensubiyet ve dayanışma bilincidir. Bu bilincin yaşatılması ve geleceğe taşınması ise toplumsal yaşam içerisinde o kimliği var eden köken mitlerinin, tarihsel ve kültürel ritüellerin, değerlerin, inançların birtakım söylem ve uygulamalarla yeniden üretilmesi ile gerçekleşmektedir.

2. İğdır’da Etnik Kimlikler ve Bir Ritüel Olarak “Nevruz-Newroz” Kutlamaları

Bulunduğu bölgede kendine has özelliklerinden dolayı birçok medeniyete ve etnik topluluklara ev sahipliği yapan İğdır, Türkiye’de üç ülkeye (Azerbaycan- Ermenistan- İran) kara sınırı olan tek şehirdir. Bu durum kültürel çeşitlilik konusunda da bir zenginlik olarak değerlendirilebilir. Cumhuriyet döneminden önce bu şehirde hangi etnik kökene sahip bireylerin yaşadığı tam olarak bilinmese de 1894 yılında İğdır ve çevresinde gözlemler yapan V. Devitskiy isimli bir seyyahın kaleme aldığı izlenimlerini içeren yazısı/makalesi, şehrin etnik yapısının anlaşılması adına önemli ipuçları vermektedir. Söz konusu gezi izlenimleri kapsayıcı bir bilgi vermese de bazı tespitler yapılmasına olanak sunmaktadır. Devitskiy’e (1896, ss. 79-180) göre İğdır’da Azerbaycan Türkleri, Ermeniler, Kürtler ve Ezidiler başlıca temel etnik gruplardır. Yerleşim yerleri anlamında ise Ezidi Kürtler Müslüman Kürtlerle, Ermeniler Türklerle ve Kürtler Türklerle bir arada yaşamaktadırlar.

Bu tarihsel arka plandan hareketle bir asrı aşkın bir zaman diliminde bölgede yaşanan savaş, göç vb. etkenlerden kaynaklı olarak İğdır’ın demografik yapısında dönüşümler yaşanmıştır. İğdır’da günümüzde iki üst kültürden veya etnik topluluktan (Azerbaycan Türkleri ve Kürtler) bahsetmek mümkündür. Her iki etnik kimlikten herhangi biri şehirde azınlık olarak yer almayıp, hâkim kültürler olarak varlıklarını devam ettirmektedir. Bunun haricinde çok az sayıda da olsa diğer farklı gruplar da bölgede yaşamını sürdürmektedir.

Etnik yapının şehrin günlük yaşamına da etki ettiği gözlemlenmektedir. Esnaflık ya da farklı kollarında iş hayatını devam ettiren vatandaşlar, kendi kimlik özelliklerini dikkate alarak belli bölgelerde konumlanmışlardır. Bu davranış beraberinde, öteki kimliğe sahip olan gruptan izole olmayı zorunlu kılmıştır. Fiğan (2017, s. 16) kimliğin varoluşunu “biz ve öteki” arasına çizdiği sınıra ve kültürel farka borçlu olduğunu söylemektedir. İğdır’daki vatandaşların da bu ayırmadan hareketle kendilerini ait hissettikleri grubun bulunduğu mekânlara giderek ihtiyaçlarını karşıladıkları görülmektedir. Yerel halkın bu şekilde hareket etmesi, o şehre belli bir süreliğine görev, iş, eğitim vb. faaliyetlerde bulunmak için gelen bireyleri de kimi zaman etkilemektedir. Söz konusu bireylerin şehirdeki bu ayrışmayı gördükten sonra kendi kimliklerinden toplulukların yaşamlarını sürdürdükleri bölgelerde ikamet adresi seçtiği gözlemlenmiştir Bu durum Göker’in (2015, s. 98) ifadesiyle, farklı etnisite ve kültüre sahip topluluklar arasında iletişim yetersizliğine ve bunun sonucu olarak ise bir temassızlık hali olarak içe kapanma sonucuna neden olmaktadır.

İğdır’da yaşayan etnik grupların varlığına ve aralarındaki ilişkilere değinildikten sonra, çalışmanın bu kısmında Azerbaycan Türkleri ve Kürtlerin Nevruz-Newroz kutlamalarını ne şekilde gerçekleştirdiklerine dair bazı gözlemler aktarılacaktır. Nevruz-Newroz, Türkiye’nin birçok bölgesinde yoğun olarak kutlanmaktadır. Bununla beraber farklı etnik toplulukların yaşadığı şehirlerde bayramın kutlanış ritüelinin de değişiklik gösterdiği bilinmektedir. Bu tespit İğdır için de geçerlidir. Her iki üst kültürden bireylerin kendi kimliksel ve ideolojik söylemleri temelinde bayramı kutladığı ve kendi yerleşim yerlerinde de bu yönde bir kanaatin olduğu hâkimdir (Altay, 2023, s. 94)

Etnik kimlikleri bir araya getiren temel unsurlardan bir tanesi daha önce de işaret edildiği üzere maddi ve manevi değerlerle inşa edilen kültürleridir. Bu değerler bir toplumun sosyal örüntüsünü de meydana getirmektedir. Bu kapsamda değerlendirilebilecek olan bayramlar, etnik kimliklerin tamamında görülen ve o kimliğe mensup bireyler tarafından çeşitli ritüellerle kutlanan önemli günlerdir. İlkbaharın başlangıcı olarak kabul edilen ve gece ile gündüzün eşitlendiği Nevruz-Newroz bayramı da etnik farklılığa sahip topluluklar tarafından kutlama şekli ve yüklenilen anlamın farklılaşmasıyla beraber önemli bir bayram olarak kabul edilmektedir.

Türk dünyasında geniş bir coğrafyada kutlanılan “Nevruz”, etimolojik anlamda Farsça yeni (nev) ile gün (ruz) sözcüklerinin birleşiminden oluşarak “Yeni gün” manasına gelmektedir. Günümüzde kullanılan Miladi takvimine bakıldığında ise bahar bayramı olarak isimlendirilmektedir (Sami, 2006, s. 147). Nevruz kelimesinin kökenine inildiği zaman farklı yaklaşımların ve tartışmaların olduğu görülmektedir. Bazılarına göre İran toplumuyla ilintisi kurulan bir bayram, kimilerine göre ise Orta Asya’da Türk toplulukları tarafından kabul gören kültürel bir ritüel olarak tanımlanmaktadır. Toplumların kendi kültürel değerlerinden yola çıkarak Nevruz’u anlamlandırmalarının, aidiyet bağlamında farklılaşmalara neden olduğu anlaşılmaktadır (Kutlu, 2001, s. 109).

Aksoy (1996, s. 2), Nevruza ilişkin yaklaşımları temel üç başlıkta irdelemektedir:

Nevruz ve ideoloji ilişkisi: Nevruz bayramını Türklerin Ergenekon’dan çıkış günü olarak görenler ile Kürtlerin bağımsızlıklarını elde ettikleri Demirci Kawa ile özdeşleşen bir kutlama günü olarak adlandıranlar yer almaktadır.

Dinsel açıdan Nevruz: Kaynaklarda farklı olmakla beraber Nevruz’un Zerdüşt dini ile ilgili temsili de görülmektedir.

Bir bayram olarak Nevruz: Orta Asya toplumları arasında kutlanılan bir bayram olarak da anılmaktadır.

Türklerin Ergenekon’dan çıkışlarını anlatan kısaca ulus mitine göre Kıyan ve Nergüş adlı iki Türk, eşleriyle beraber düşmandan kurtularak demir dağı eritir ve nihayetinde topraklarına geri dönerler. Mitolojik bir hikâyeye olarak anlatılan bu olay, Türkler tarafından ‘Ergenekon’dan çıkış günü’ olarak kutlanmış ve günümüzde 21 Mart tarihinde Ergenekon’da demirin eritilmesi ile başlayan süreç anısına kutlamalar yapılmaya devam edilmektedir (Çay, 1999, s. 25). Başka bir kaynağa göre ise Orta Asya’dan Anadolu’ya göç eden Türkler, ‘Ergenekon, Isıah bayramı’ olarak kutladıkları etkinlikleri, İran kültürüyle karşılaşma ve etkileşim sonucunda baharın gelişini temsilen Nevruz adıyla kutlamaya başlamışlardır (Köse, 2007, s. 15).

Türkiye’de yaşayan Türkler için de Nevruz bayramı önemli günler arasında yer almaktadır. Yenilenme ve canlılık anlamı taşıyan bu bayram, Orta Asya döneminden Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar resmi olarak kutlanmaya devam etmiştir. Diğer taraftan Türkiye ile beraber Türki Cumhuriyetlerinde de Nevruz bayramının resmi gün olarak ilan edilmesi 1991 yılına dayanmaktadır. Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla birlikte bağımsızlıklarını elde eden Azerbaycan, Kırgızistan, Özbekistan, Kazakistan ve Türkmenistan gibi Türk devletleri, Nevruz’u artık resmi bir bayram olarak coşkuyla kutlamaya başlamışlardır (Özmen, 2017, s. 875).

Türklerde olduğu gibi Kürtlerde de bu günün etnik kimlik söylemi üzerinden inşa edildiği görülebilmektedir. Tayanç’a (2016, s. 85) göre, Kürt tarihine ilişkin elde edilen bilgilerin sınırlılığı, geçmişe ilişkin geleneklerin unutturulmaya çalışılması gibi etkenler, Kürtleri kimlik oluşumlarını sağlayabilme adına bazı arayışlara itmiştir. Bu kimlik arayışının en hızlı yolu ise Newroz kutlamalarına sahiplenmek olarak görülmüştür. Literatür taraması yapıldığında, Türklerle beraber aynı coğrafyada yaşayan Kürtler tarafından kutlanılan Newroz ritüelinin iki farklı yönünün olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki, efsane kral olarak bilinen kral Cemşid’in Babil’i ele geçirmesini ve ‘Bugün yeni bir gündür’ manasına gelen ‘Newroz’ ifadesini kullanmasıdır. 21 Mart olarak milat kabul edilen bu tarih, aynı zamanda bahar bayramı olarak da kutlanmaya başlanmıştır (Bender, 2007).

Newroz bayramının Kürtler için ne ifade ettiğini ortaya koyan önemli kaynaklardan bir diğeri de Demirci Kawa destanıdır. Destanın Kürtler için önemini Çay, 1999, s. 28) şu şekilde dile getirmektedir:

“Kral Dehak hâkim olduğu coğrafyaya kötülük salmaktayken amansız bir hastalığa yakalanır. Bir ur, beynini kemirmektedir. Doktorlar son çare olarak genç ve çocuk beynini kafasında oluşan yaraya sürmeyi önerir. Bunun üzerine Kürt coğrafyasında büyük bir kıyım başlar. Gençler ve çocuklar ailelerinden koparılıp Dehak’ın hayatına kurban edilir. Demirci Kawa ise bu şekilde 17 oğlunu kaybetmiştir. Sıra en küçük oğluna geldiğinde, kendi elleriyle onu zalim kralın sarayına götürür. Ama oğlunu vermektense kralı elindeki çekiçle öldürmeyi seçer. Dehak’ı öldüren Demirci Kawa, Kürt halkının önderi olur. Büyük bir saldırıyla saray ateşe verilir. Böylelikle Kürtler özgürlüğüne kavuşmuştur.”

Türklerde ve Kürtlerde Nevruz-Newroz bayramının ortaya çıkışının tarihsel arka planına bakıldığında bayramın kimlik ve etnisite ile doğrudan ve köklü bir bağlantısı olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim günümüzde de her iki etnik topluluğun aynı tarihlerde farklı ritüellerle Nevruz-Newroz kutlamalarını gerçekleştirmeleri, bir gelenek olarak bunun devam ettirildiğini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle bayram olarak adlandırılan Nevruz-Newroz’un, kimliksel söylemlerle kendine yer bularak verili kimliğin yeniden inşa edilmesine zemin hazırladığı düşünülmektediri

3. Etnik Kimlikler Bağlamında Iğdır Basınının Sahiplik Yapısı Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Kitle iletişim araçları, temelde haber verme işleviyle birlikte bir konu hakkında kamuoyunu ikna etme, eğitme, eğlendirme, dinlendirme ve reklam yapma gibi toplumsal ve psikososyal işlevleri de yerine getirmektedir. Bir taraftan güncel ya da genel nitelikte enformasyon akışı sağlanırken diğer taraftan ise kitle iletişim araçları üzerinden belirli fikirler ve değerler topluma iletilmektedir (Tokgöz, 2022, ss. 144-145). Böylece kitle iletişim araçları toplumsallaştırma işlevi de görmektedir. Anderson, hayali cemaatlerin varlığını açıklarken gazeteler üzerinden verdiği örnekle bir yönüyle basının toplumsallaştırma işlevine dikkat çekmektedir. Anderson’a (2020, s. 50) göre insanlar, kim olduklarına dair en ufak bir fikre sahip olmadığı binlerce hatta milyonlarca kişi ile gazeteler sayesinde eş zamanlı olarak aynı ayini yerine getirmektedir. Bu kitlesel ayinler gazetelerin günlük ya da yarım günlük devam eden baskılarıyla bitmez tükenmez bir şekilde sürmektedir. Aynı gazeteyi okuyan insanlar, birbirlerinden habersiz aynı düşünceler etrafında birleşmektedir.

Tutum ve davranışları şekillendirme gücünü elinde bulunduran kitle iletişim araçları, toplumsal yaşam içerisinde kimliğin inşası ve yeniden inşası sürecinde de önemli bir rol üstlenmektedir. Bu noktada kitle iletişim araçlarının gücüne dikkat çekmek için Althusser’in kuramı üzerinden hareket edilebilir. Kitle iletişim araçlarını ya da kendi ifadesiyle haberleşme aygıtını devletin ideolojik aygıtlarından bir tanesi olarak kabul eden Althusser (2019, ss. 60-61) basın, radyo ve televizyon yoluyla devletin tüm “yurttaşları” günlük belli dozlarla beslediğini öne sürmektedir. Althusser’e göre haberleşme aygıtı da devletin diğer ideolojik aygıtları gibi kapitalist sömürü ilişkilerinin yeniden üretimine hizmet etmektedir. Buradan hareketle kitle iletişim araçları, kapitalist sömürü ilişkilerini yeniden ürettiği gibi günlük belli dozlarla toplumsal kimliği de yeniden üretebilmektedir. Kimliğin yeniden inşası sürecinde ritüellerin, değerlerin ve inançların kamusal alana yayılması ve meşrulaştırılmasına bir yönüyle kitle iletişim araçları aracılık etmektedir. Bu noktada kimliği var eden öğelerin kitle iletişim araçlarındaki temsili ve “biz ve öteki” karşıtlığının bu araçlar üzerinden nasıl inşa edildiği son derece önemlidir. Varol (2016, s. 178) da bir toplumsallaşma aracı olarak medyanın, kimliğin şekillenmesinde belirleyici bir güç

olduğuna işaret etmektedir. Medyanın kimlikleri temsiller aracılığıyla topluma aktardığına dikkat çeken Varol, bireyin medyada gördüğü temsiller üzerinden belirli davranış kalıplarını ve yaşam tarzlarını öğrendiğini dile getirmektedir.

Bu çalışmada da iki üst kimliğin bir arada yaşadığı İğdir’da, kimliklerin yeniden inşası sürecinde basının önemli bir rol üstlendiği varsayımı üzerinden hareket edilmektedir. İğdir’da yerel ölçekte en yaygın kitle iletişim araçları gazeteler ve bu gazetelere ait internet haber siteleridir. Kentte yerel televizyon bulunmama ile birlikte İğdir FM adlı yerel ölçekli bir radyo istasyonu yayın hayatına devam etmektedir. Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü’nün Mart 2023 dönemi verilerine göre İğdir’da resmi ilan ve reklam verilebilecek nitelikte yayın yapan 4 adet günlük süreli yerel gazete bulunmaktadır. Bunlar Yeşil İğdir, Güven, Aras ve İğdir Yaşar gazeteleridir. Aras ve İğdir Yaşar gazeteleri 6, Güven ve Yeşil İğdir gazeteleri ise 4 sayfa ile çıkmaktadır. (Basın İlan Kurumu - Süreli Yayınlar Listesi - İlan Bilgi Sistemi, t.y.) Söz konusu gazetelerin ayrıca internet siteleri de bulunmakta; haberler ve köşe yazıları bu portallar üzerinden de okurlarla paylaşılmaktadır.

Etnik kimlik üzerinden sahiplik yapılarına bakıldığında; Yeşil İğdir ve Güven gazetelerinin sahiplerinin Azerbaycan Türkü, Aras Gazetesi’nin sahibinin ise Kürt kökenli olduğu anlaşılmaktadır. İğdir Yaşar Gazetesinin sahiplik yapısı ise diğer üç gazeteden daha farklıdır. Resmi olarak Uğur Toktamışlı’nın imtiyaz sahipliğinde çıkan İğdir Yaşar Gazetesinin ortaklarından bir diğeri Osman Toka’dır. Daha önce AK Parti’den Hoşhaber Belde Belediye Başkanı seçilen Kürt kökenli siyasetçi Toka, bir dönem kentte Hudut Gazetesi’ni çıkarmıştır. Hudut Gazetesi daha sonra ise İğdir Yaşar Gazetesi ile birleşmiştir. Ancak Toka’nın etnik kimliğinin İğdir Yaşar Gazetesi’nin yayın politikasına pek yansımadağı gözlemlenmektedir. Gazetede Türk milliyetçiliğini öne çıkaran yayınlara sıkça rastlanılmaktadır.

1 Eylül 1955 tarihinde Fazıl Şıktaş tarafından yayın hayatına başlatılan Yeşil İğdir Gazetesi, kentin en uzun soluklu basın kuruluşudur. Bugün resmi olarak Sabri Şıktaş’ın imtiyaz sahibi olduğu gazetenin genel yayın yönetmenliğini Cabbar Şıktaş yapmaktadır (Yeşil İğdir Gazetesi, t.y.) Gazetede köşe yazarlığı da yapan Şıktaş, yazılarını kısa süreli periyotlarla genellikle yerel, ulusal gündem, siyaset ve Güney Kafkasya bölgesi üzerine yazmaktadır. Kentte yaşayan Azerbaycan Türklerinden olan Şıktaş, Azerbaycan’ın meselelerini de sıklıkla köşesine ve gazetesine taşımaktadır. Ayrıca www.yesiligidir.com un sol alt köşesinde “İğdir Resmi Siteler” ve “Ulusal Gazeteler” sekmelerinin altında “Azerbaycan Gazeteleri” adlı bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölümden Azerbaycan’daki basın kuruluşlarının internet sitelerine ulaşılmaktadır.

İğdir’in bir diğer uzun soluklu yerel basın kuruluşu ise Güven Gazetesi’dir. İsmail Aras’ın imtiyaz sahibi olduğu gazete, 1971 yılından bugüne yayın hayatına devam etmektedir. Cabbar Şıktaş gibi gazetesinde köşe yazarlığı da yapan Aras, daha çok İğdir gündemi ve siyaset odaklı yazılar kaleme almaktadır. Düzensiz ve uzun süreli periyotlarla yazılar yazan Aras’ın da köşe yazılarına bakıldığında Azerbaycan Türklerinin meselelerine eğilen bir gazeteci olduğu anlaşılmaktadır. Bu sadece köşe yazılarına değil gazetenin genel yayın politikasına da yansımaktadır. Aras Gazetesi’nin ise resmi anlamda imtiyaz sahibi Şaziye Aras’tır. Ancak kentte gazetenin yöneticisi olarak daha çok Nihat Aras öne çıkmaktadır. Kürt kökenli bir gazeteci olan Nihat Aras da gazetesinde köşe yazarlığı yapmakta ve düzensiz periyotlarla daha çok yerel gündem-siyaset odaklı eleştirel yazılar yazmaktadır.

Basın İlan Kurumu’nun listesinde yer almasa da İğdir’da güncel yayınlar yapan bir diğer gazete İğdir Doğu Gazetesi’dir. Gazetenin sahibi ve kurucusu Murat Akkuş’tur. Kürt kökenli bir gazeteci olan Akkuş, kentte siyasi kimliği ve STK faaliyetleri ile de tanınmaktadır. Daha önce

Demokrasi Partisi (DEP) ve Halkın Demokrasisi Partisi (HADEP) gibi partilerde Kürt siyasal hareketi içerisinde yer alan Akkuş, 14 Mayıs 2023 Genel Seçimlerinde de Yeşil Sol Parti İğdır Milletvekili aday adayı olmuştur. İnsan Hakları Derneği Üyesi ve Toplumsal İlerleme Derneği Genel Başkanı da olan Akkuş'un Gotîn û Bivêjê Kurda (Kürtçe Atasözleri ve Deyimler) ve Nave Jîn û Mere Kurda (Kürtçe Kadın ve Erkek İsimleri) isimli kitapları bulunmaktadır (Gazeteci Murat Akkuş Yeşil Sol Partiden İğdır Milletvekili Aday Adayı olduğunu açıkladı., t.y.) Murat Akkuş'un bu politik kimliğinin Doğu Gazetesi'nin yayın politikasına da yansıdığı anlaşılmaktadır. Gazetede HDP ve Kürtleri konu alan haber ve köşe yazılarına sıkça rastlanılmaktadır. Hatta gazetede Kürtçe köşe yazıları da yer bulmaktadır.

4. Yöntem

Bu çalışma, Azerbaycan Türkleri ile Kürtlerin bir arada yaşadığı İğdır'da, etnik kimliğin yeniden inşası sürecinde yerel basının oynadığı role odaklanmaktadır. Amaçlı örnekleme tekniğinin kullanıldığı çalışmanın sınırlılığını, 2023 yılı Mart ayında "Nevruz-Newroz" bayramına ilişkin İğdır basınında yer bulan haber, mesaj ve köşe yazıları oluşturmaktadır. Çalışmada; Nevruz-Newroz bayramına yönelik içerikler üzerinden İğdır yerel basınında kentteki iki üst kimliğin nasıl yeniden inşa edildiğini saptamak amaçlanmaktadır. Bu kapsamda; Yeşil İğdır, Güven, İğdır Yaşar, Aras ve Doğu gazetelerinin söz konusu dönemdeki internet sitelerindeki yayınları ele alınacaktır. İnternet sitelerinin analize tabi tutulmasının nedeni ise veriye ulaşmanın daha kolay olmasıdır. Genel olarak, ilgili basın kuruluşlarının internet siteleri ve gazetelerinde aynı içerikler yer bulmaktadır. İçerikler genellikle önce haber sitelerinde okurlarla paylaşmakta, bir gün sonra ise gazetelerin sayfalarına taşınmaktadır. Buradan hareketle çalışmada elde edilecek bulguların değişmeyeceği varsayılmaktadır. Nitekim bu amaç çerçevesinde aşağıdaki soruların yanıtları aranacaktır;

1. Azerbaycan Türkleri ve Kürtlerin iki üst kimlik olarak yaşadığı İğdır'da, kimliğin yeniden inşası bağlamında yerel basının nasıl bir rolü bulunmaktadır?
2. İğdır yerel basınının sahiplik yapısı ile etnik kimlik farklılığının medya metinlerine yansımaları arasında ilişki var mıdır?

Kimliğin yeniden inşası sürecinde söylemin önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Söylem, politik ve ideolojik davranışlardan etkilenmekte ve bunlara nasıl sahip olduğumuzu gösteren önemli bir pratiktir. Söylemlerin büyük bir bölümü, özellikle bir grup aidiyeti kurulduğunda ideolojik olan düşünceleri temsil etmektedir. Bu düşüncelerin çoğu aile, arkadaş çevresi ve medya metinlerini izleyerek veya okuyarak öğrenilmektedir (Van Dijk, 2003, s. 18)

Van Dijk (akt, Özer, 2011, ss. 83-85), haberi makro ve mikro yapıya ayırarak "sentaktik" ve "semantik" olmak üzere iki ayrı dilsel çözümlemeye tabi tutmaktadır. Sentaktik çözümlemede haber cümlelerinin gramatik yapıları, semantik çözümlemede ise cümlelerin ve genel olarak söylemin anlamı ele alınmaktadır. Haberin makro yapısı incelenirken tematik ve şematik yapılarına bakılmaktadır. Tematik yapıyı; başlık(lar), haber girişleri (spot ya da spot yoksa haber metninin ilk paragrafı) ve fotoğraf oluşturmaktadır. Şematik yapıda ise ana olayın sunumu, sonuçlar, artalan bilgisi, bağlam bilgisi, haber kaynakları, olay taraflarının olaya getirdiği yorumlara odaklanılmaktadır. Haberin mikro yapısına ise sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve haber retorisi olmak üzere dört başlık çerçevesinde bakılmaktadır. Sentaktik çözümleme, cümlelerin aktif-pasif ve basit-karmaşık yapılanın ele alındığı kısımdır. Bölgesel uyumda ise nedensel, işlevsel ve referansal ilişkilere bakılmaktadır. Haberin retorisi ise fotoğrafın, inandırıcı bilgilerin ve görgü tanıklarının ifadelerinin çözümlendiği başlıktır. Nitekim bu araştırmada da yukarıdaki açıklamalardan hareketle Van Dijk'in eleştirel söylem

çözümlemesinde yer alan makro yapı kategorileri kullanılarak, Azerbaycan Türkleri ile Kürtler için önemli bir gün olan Nevruz-Newroz bayramına ilişkin içeriklerin İğdir yerel basınında hangi çerçevede sunulduğunun yanıtı aranacaktır. Böylece; haber başlıkları, haber girişleri, fotoğraf, haber kaynakları, ana olayın sunumu ve sonuç üzerinden bir değerlendirme yapılacaktır.

5. Bulgular ve Yorum

2023 yılı Mart ayında Yeşil İğdir, Güven, Aras, İğdir Yaşar ve Doğu gazetelerinin internet sitelerinde Nevruz-Newroz bayramına ilişkin toplam 18 adet içerik yer almıştır. Bu içeriklerden 9 tanesi haber, 5 tanesi mesaj, 4 tanesi ise köşe yazısıdır.

Haber-Köşe Yazısı ve Mesaj (Başlıkları)

Analize tabi tutulan 18 içerikten 8 tanesi Yeşil İğdir Gazetesinde yayınlanmıştır. Bu içeriklerden 6 tanesi haber, 1 tanesi mesaj, 1 tanesi ise köşe yazısıdır.

Haber 1: *İğdir'da Mezarlık Ziyareti 14 ve 16 Mart Tarihinde.* (Yeşil İğdir, 10.03.2023)

Haber 2: *İğdir'da Geleneksel Nevruz Bayramı Başladı Mezarlık Ziyareti Yapıldı.* (Yeşil İğdir, 14.03.2023)

Köşe Yazısı 1: *Nevruz Bayramı.* (Yeşil İğdir, 20.03.2023)

Haber 3: *Öğrencilere Yeddi Levin İkrâm Edildi.* (Yeşil İğdir, 20.03.2023)

Haber 4: *İSTAD Tarafından Düzenlenen Nevruz Etkinliğinde Depremde Hayatını Kaybedenler Anıldı.* (Yeşil İğdir, 20.03.2023)

Haber 5: *Depremzede Çocuklar İçin Nevruz Şenliği.* (Yeşil İğdir, 20.03.2023)

Mesaj 1: *Ünsal'" (Nevruz) Bayramı Kutlu Olsun.* (Yeşil İğdir, 21.03.2023)

Haber 6: *Nevruz Bayramı Sohbeti.* (Yeşil İğdir, 21.03.2023)

Van Dijk'a (2015, s. 144) göre okuyucular haber metinlerini okurken genel kanaatlerini ilk olarak başlıklardaki ifadeler oluşturmaktadır. Bu anlamda başlıklara yansıyan kimliksel, ideolojik ve politik söylemlerin çözümlenmesi, haberin doğru okunabilmesi bağlamında önem taşımaktadır. Bu perspektifle genel hatlarıyla bakıldığında Yeşil İğdir Gazetesinin başlıklarının ağırlıklı olarak Azerbaycan Türklerinin bakış açısını yansıttığı anlaşılmaktadır. Başlıklarda Azerbaycan Türklerinin söylemiyle “Nevruz” ifadesi kullanılmıştır. Kürtlerin tercih ettiği “Newroz” söylemi hiçbir başlıkta yer almamıştır. Bunun dışında başlıklarda geçen “Yeddi Levin” ve “Mezarlık Ziyareti” ifadeleri de önem taşımaktadır. Zira söz konusu iki ritüel, kentte yaşayan Azerbaycan Türklerine ait önemli ritüeller arasında yer almaktadır. Bayram için alınan en az yedi çeşit yiyecekten oluşan Yeddi Levin; bolluğu, bereketi ve birlik, beraberlik, yardımlaşma gibi değerleri simgelemektedir. Mezarlık ziyareti ise “Ölü Bayramı” olarak da nitelendirilen bir ritüeldir. Genellikle Ahır (Son) Çarşamba'dan önceki salı günü Azerbaycan Türkleri, yakınlarının mezarlarını ziyaret etmekte, ölüleri için hayır niyeti ile yiyecekler dağıtmakta, Kur'an-ı Kerim okuyup dualar etmektedirler (Akyıldız, 2018)

Mesaj 2: *Türk Milletinin Diriliş Ergenekon (Nevruz) Bayramı Kutlu Olsun.* (İğdir Yaşar, 21.03.2023)

Haber 7: *İğdir Selman-ı Farisi Erkek Öğrenci Yurdunda Nevruz bayramı kutlandı.* (İğdir Yaşar, 21.03.2023)

İğdir Yaşar Gazetesinde yayınlanan iki içeriğin başlığının birbirinden farklı tonlarda ifade edildiği görülmektedir. Nevruz Bayramının kutlandığı gün, mesaj olarak paylaşılan başlıkta Nevruz'un bir kimlik üzerinden aidiyeti kurularak “Türk” vurgusu yapılmıştır. Ayrıca “direniş”, “Ergenekon” gibi kavramlar üzerinden bayramın kökenine dair atıfta bulunulmuştur. Haber olarak paylaşılan bir diğer içerikte ise nötr bir başlık tonu kullanılmıştır.

Köşe Yazısı 2: *Bir Kürt Efsanesi: Newroz.* (Doğuş, 19.03.2023)

Mesaj 3: *İğdır Belediye Eşbaşkanı Yaşar Akkuş'un Newroz Bayramı Mesajı.* (Doğuş, 19.03.2023)

Haber 8: *İranlılar Newroz'u Van'da Kutladı.* (Doğuş, 21.03.2023)

Mesaj 4: *İğdır Yeşil Sol Parti'den Kürtçe Türkçe Newroz Bayramı Mesajı.* (Doğuş, 22.03.2023)

Doğuş Gazetesi'nin 4 içeriğinin tamamının başlığında Kürt kimliğine doğrudan ya da dolaylı işaret eden ifade(ler) bulunmaktadır. Bayramın isminin "Nevruz" olarak değil "Newroz" olarak sunulması bunun en açık kanıtıdır. İkinci ve dördüncü başlıklarda ayrıca bayramın Kürtler için politik boyutuna da vurgu yapılmaktadır. Kayyum atanarak görevinden alınan HDP'li Yaşar Akkuş'un buna rağmen gazetede "İğdır Belediye Eşbaşkanı" olarak sunulmaya devam etmesi, gazetenin yayın politikasına ilişkin önemli bir veri sunmaktadır. Bayrama ilişkin partiler içerisinde sadece Yeşil Sol Parti'nin mesajının gazetede yer bulması da bu noktada önemli bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Haber 9: *Hdp İğdır'da hem Nevruz'u kutladı hem de hükümete yüklendi.* (Aras, 20.03.2023)

Aras Gazetesinin de Doğuş Gazetesi gibi politik bir perspektifle bayramı kutladığı görülmektedir. Ancak haber başlığına bakıldığında "Nevruz" ifadesi dikkat çekmektedir. Çünkü bu söylemin Kürtler tarafından kullanılmadığı ve "Newroz" söyleminin daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bununla beraber haber başlığında geçen "HDP, Hükümete Yüklendi" ifadesi, bir bayram olarak nitelendirilen Nevruz-Newroz'un Kürtler için politik bir tavrının olduğunun da göstergesidir.

Köşe Yazısı 3: *Eski Nevruz Bayramı Etkinliklerimiz.* (Güven, 17.03.2023)

Köşe Yazısı 4: *İğdır Yöresinde Nevruzla Bütünleşmiş Bazı Gelenekler.* (Güven, 17.03.2023)

Mesaj 5: *İğdır Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Deniz'den Nevruz Bayramı Mesajı.* (Güven, 19.03.2023)

Güven Gazetesi'nin yayınladığı içeriklerin başlıklarında "Nevruz" ifadesinin tercih edildiği ve başlıkların daha çok gelenekleri çağrıştıran kültürel bağlamlar üzerinden inşa edildiği görülmektedir. Bu durum, Azerbaycan Türklerinin Nevruz-Newroz'u kültürel bir bayram olarak kutladığının da göstergesidir.

Haber-Köşe Yazısı ve Mesaj (Spotları)

Spot 1: - *İğdır'da yıllardan beri geleneksel olarak kutlanan Nevruz bayramı çerçevesinde "ölüler bayramı" diğer adıyla mezarlık ziyaretinin 14 ve 16 Mart tarihinde yapılacağı belirtildi.* (Yeşil İğdır)

Spot 2: *İğdır'da yıllardan beri geleneksel olarak kutlanan Nevruz bayramı çerçevesinde "ölüler bayramı" diğer adıyla mezarlık ziyareti yapıldı.* (Yeşil İğdır)

Spot 3: *Kültür, bir milletin yaşam biçimini ifade eder. "Milletlerin birliklerinin korunması ise o milleti tanımlayan kültürel değerlere bağlılık ile mümkündür. Bizler de kültürümüzde önemli bir yer teşkil eden bu bayramı nesilden nesile aktarmalı; milli değerlerimizi yansıtan ve yaşatan geleneklerimize sahip çıkmalıyız. Tarihiyle, coğrafyasıyla, gelenek ve görenekleriyle nevruzu yaşamak, yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak hepimizin görevidir."* (Yeşil İğdır)

Spot 4: *İğdır Selman-ı Farisi Erkek Öğrenci Yurdunda Nevruz bayramı kutlandı.* (Yeşil İğdır)

Spot 5: *İstanbul Türkiye Azerbaycan Dayanışma ve Kültür Derneğinin düzenlediği etkinlikte Kahramanmaraş merkezli depremlerde vefat edenler için Kur'an-ı Kerim okundu, dualar edildi. Kadıköy Kaymakamı Muhittin Pamuk "Bu bayramda, özellikle o bölgenin çocuğu olarak 6 Şubat'ta meydana gelen deprem felaketiyle birlikte o hüznü de o üzüntüyü de hep beraber ne yazık ki yaşıyoruz (Yeşil İğdır)*

Spot 6: *İğdır valiliği İğdır da bulunan depremzede çocuklar için Nevruz Bayramı şenliği düzenledi. (Yeşil İğdır)*

Spot 7: *Türkiye Azerbaycan Dostluk Dernekleri Federasyonu Genel başkan yardımcısı Serdar Ünsal, Nevruz bayramı nedeniyle bir mesaj yayınladı. (Yeşil İğdır)*

Spot 8: *İğdır Otağı olarak 21 Mart Nevruz bayramını anlatıp, günün anlam ve önemini değinip, yumurta tokuşturduk, ateş yaktık. Sehpalar yeşermiş buğday, diğer ismi ile semeni yeşilliği ve renkli boyanmış yumurta ile süslendi. Kırmızı elma ve yedi levin diye adlandırılan 7 çeşit çerezden oluşan yedi levin ikram edildi. (Yeşil İğdır)*

Kimliğin yeniden inşası bağlamında değerlendirildiğinde; “Nevruz”un yıllardan beri geleneksel olarak İğdır’da kutlandığı ve bu bayramda, “Ölü Bayramı”, “Yeddi Levin”, “Semeni Yeşilliği”, “Boyanmış Yumurta” ve “Kızıl Elma” gibi ritüellerin yapıldığı yönündeki söylemler birinci, ikinci ve son içeriğin spotlarında yer almaktadır. Üçüncü giriş metni ise Yeşil İğdır Gazetesi Yazarı Ziya Zakir Acar’ın köşe yazısından alınmıştır. Acar, anlaşılacağı üzere “Nevruz Bayramı” başlıklı köşe yazısının girişinde; bu bayramın nesilden nesle aktarılması gereken, milli değerleri yansıtan geleneklerden bir tanesi olduğunu savunmaktadır. Nitekim bu söylemler, kentte Azerbaycan Türklerinin bayrama ilişkin bakış açısını yansıtmaktadır. Diğer taraftan içeriklerde Kürtlerin “Newroz” bayramı kutlamalarına ilişkin herhangi bir bulguya rastlanılmamaktadır.

Spot 9: *Türkiye Azerbaycan Dostluk Dernekleri Federasyonu Genel Başkan Yardımcısı Serdar Ünsal, Ergenekon-bahar-Nevruz bayramı nedeniyle bir mesaj yayınladı. Ünsal, " Türk dünyasının Ergenekon-(Nevruz bayramı)kutlu olsun Allah bir daha Türkiye'me felaketler yaşatmasın acılar göstermesin "dedi. Ergenekon-Bahar-Nevruz bayramı Türkiye'de yaşayan herkesin bahar bayramıdır diyen Serdar Ünsal," Nevruz kardeşlik, sevgidir, küslerin barıştığı bir gündür. Yıllardır bu bayramı geleneksel olarak kutluyoruz. Nevruz Türklerin Ergenekon'dan çıkış bayramıdır. (İğdır Yaşar)*

Spot 10: *İğdır Selman-ı Farisi Erkek Öğrenci Yurdunda düzenlenen programda Deprem ve sel felaketinde hayatını kaybeden vatandaşlar andı. Ardından Yurt Müdürlüğü tarafından Öğrencilerin Nevruz Bayramı kutlandı ve Yeddi Levin ikram edildi. Programda İğdır KYK Yurt Hizmetleri Müdürü Erol Bayat, öğrencilerle yumurta tokuşturdu ve geleneksel nevrüz ateşi yakılıp dilekler tutularak üstünden atladılar. (İğdır Yaşar)*

İğdır Yaşar Gazetesinde ise mesajın başlığında olduğu gibi giriş cümlesinde de bayramın bir etnisite ile bağlantı kurularak sunulduğu görülmektedir. Spot cümlesinin devamında “Türklüğe” içkin vurgular yinelenmektedir. Mesaj paylaşımında Türkiye Azerbaycan Dostluk Dernekleri Federasyonu Genel Başkan Yardımcısının açıklamasına yer verilmesi söz konusu tespitleri destekler niteliktedir. Ayrıca içerikte bayram, “beraberlik, kardeşlik, küslerin barıştığı” bir gün olarak ifade edilmekte ama bunun kimlik inşası üzerinden sunulması ikilemi de beraberinde getirmektedir. Haber olarak yayınlanan diğer içerikte ise Azerbaycan Türklerinin Nevruz’u kutlama ritüellerinden örnekler verilmiştir.

Spot 11: *Pek çok ulus baharın gelişini bayram olarak kutlar, Ancak Kürtler için Newroz apayrı bir anlam ihtiva eder. Kürtlerde Newroz, Kürt halkının demirci Kawa önderliğinde Asurlu kral Dehak'ın zulmüne isyan ateşini tutuşturduğu ve zaferle taçlandığı gündür. (Doğuş)*

Spot 12: *Sevgili Halkım, kıymetli yoldaşlarım yaktığınız Newroz ateşinin sıcaklığı, coşkunuz Erzurum zindanlarında yüreğimizi ısıtıyor bizlere, büyük bir güç ve moral*

veriyor. Newroz ateşinin sömürü ve kayyum politikalarını yakacağı barışın, özgürlüğün simgesi olacağı güzel günler çok yakındır. (Doğuş)

Spot 13: İranlı turistler, ülkelerinde 20 Mart'ta başlayan nevruzu Van'daki eğlence merkezlerinde doyasıya eğlenerek kutladı. (Doğuş)

Spot 14: Yeşil Sol Parti İğdır merkez İlçe Eşbaşkanı Deniz Kaynar Newroz Bayramı Nedeniyle Kürtçe Türkçe bir kutlama mesajı Yayınladı. (Doğuş)

Doğuş Gazetesinde “Newroz” söylemi başlıklarda olduğu gibi birinci, ikinci ve dördüncü içeriklerin giriş cümlelerinde de kullanılmıştır. Ayrıca anlaşılacağı üzere Murat Akkuş’un kaleme aldığı köşe yazısının girişinde bayramın Kürt mitolojisindeki yeri ve Kürtler için önemi öne çıkarılmıştır. İkinci ve dördüncü içeriklerin girişleri ise bayramın politik tarafına vurgu yapmaktadır. HDP’li Akkuş, Kürtlere “Yaktığımız Newroz ateşinin sıcaklığı Erzurum zindanlarında yüreklerimizi ısıtıyor” diye seslenmekte ve ateşe “sömürü ve kayyum politikalarını yakacak, barışın, özgürlüğün simgesi” anlamını yüklemektedir. Yeşil Sol Partili Kaynar’ın mesajının sunulduğu içeriğin girişinde ise Kaynar’ın mesajını Kürtçe ve Türkçe yayınladığına dikkat çekilmektedir.

Spot 15: Her yıl olduğu gibi bu yıl da Kürt, Türk, Terekeme ve Azeriler İğdır’da Nevruz şenliğinde bir araya geldi. Akşam saatlerinde Nevruz alanı olan Kılıçlar Meydanı, DBP, TJA, HDP ve Yeşil Sol Partisi flamalarıyla süslendi. Türkçe, Kürtçe ve İngilizce, “Her der Newroz, her dem azadı”, “Dem dema jin, jiyan, azadiyê ye” ve “Bi agirê Newrozê ber bi azadiyê” yazılı pankartlar alana asıldı. (Aras)

Araas Gazetesinde haber girişinin başlıktan farklı bir tonda dile getirildiği, bunun yanında her iki içeriğin ilk izlenimde birbiriyle uyumsuz olduğu görülmektedir. Zira bir parti üzerinden bayram kutlama haberi yapan gazetede, söz konusu etkinliğe İğdır’daki etnik grupların tamamının katılım sağladığını iddia edilmektedir. Araştırmanın literatür kısmında da ifade edildiği gibi İğdır’daki Azerbaycan Türklerinin Kürtlerle kültürel temaslarını kaybettiği önemli noktalardan birisi de her iki kültürün kimliksel ve ideolojik etkinlikleridir. Haber girişindeki bilgilerin kendi içerisinde tutarsız olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü Azerbaycan Türkleri, Türk, Kürt ve Terekeme gibi etnik toplulukların bir araya geldiğinin iddia edildiği kutlama ritüelinde sadece aynı ideolojiye sahip partilerin flamalarının kullanılması, şehrin yaşam dinamikleri açısından pek mümkün görünmemektedir.

Spot 16: Bildiğiniz gibi kış Büyük Çille ve Küçük Çille olarak ikiye ayrılır. Büyük çille gecenin en uzun olduğu 21 Aralık’ta başlar 40 gün sürer, küçük çille ise onu takip eder ve 20 gün sürer ve daha çetin geçer. (Güven)

Spot 17: İğdır yöresinde Nevruz ile bütünleşmiş bazı gelenekler; Alav-alav, kosa-kosa, mendil atma, kulak asma, ölü bayramı, yeddi levin, iğne-iğne ve su serpmedir. (Güven)

Spot 18: Başkan Deniz mesajında, “Nevruz, huzur içinde, kardeşçe ve şenliklerle kutlanması gereken, tüm insanlık için sevgi, barış ve kardeşlik gibi değerlerin önemini hatırlatan bir bayramdır dedi. (Güven)

Güven Gazetesinin giriş cümlelerinde bayramın, doğrudan kimlik ile bağlantılı bir şekilde değil de kültürel bir yapının geleneksel etkinliği şeklinde sunulduğu görülmektedir. Ancak ilk iki içeriğin haber girişlerine bakıldığında Azerbaycan Türklerinin bayramı kutlama ritüellerinden örnekler verildiği anlaşılmaktadır. Üçüncü metin girişinde ise İğdır Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Aydın Deniz’in bayram ile ilgili mesajı yer almaktadır. Söz konusu yazının girişinde bayramın, birlik ve beraberlik içerisinde kutlanması gereken, iyi niyet temennilerinin yer aldığı bir gün olarak adlandırması dikkat çekmektedir. Resmî bir görevde bulunan Gazeteciler Cemiyet

Başkanının, bir kimlik aidiyeti sunmadan ve politik söylemlere başvurmadan bir mesaj yayınlaması, kentte kültürel entegrasyonu sağlamaya yönelik önemli bir tavır olarak değerlendirilebilir.

Tematik Yapı

Fotoğraflar

Yeşil İğdır Gazetesi'nin 8 içeriğinden 7'sinde fotoğraf kullanılmıştır. Sadece Ziya Zakir Acar'ın köşe yazısında fotoğraf yer almamıştır.

Fotoğraf 1: Yeşil İğdır Gazetesinin Nevruz-Newroz İçerikleri İle İlgili Görseller

Genel olarak bakıldığında 7 manşet fotoğrafından 6'sı Azerbaycan Türklerinin Nevruz kutlama ritüeline ilişkin mesajlar taşımaktadır. İlk iki haberin manşetleri, mezarlık ziyaretleri sırasında çekilmiş fotoğraflardır. Öğrencilere Yeddi Levin ikram edildiği yönündeki haberde ise yumurta tokuşturan insanların olduğu fotoğraf kullanılmıştır. Yine İSTAD etkinliğinin manşeti için sembolik olarak demir dövüldüğü sırada çekilen bir fotoğraf tercih edilmiştir. Azerbaycan ve Türkiye bayraklarının renklerine boyanmış yumurtalar ve semeniler de fotoğrafta görülmektedir. Türkiye Azerbaycan Dostluk Dernekleri Federasyonu Genel Başkan Yardımcısı Serdar Ünsal'ın mesajında ise Ünsal'ın arkasında bir Azerbaycan bayrağı olduğu fotoğraf kullanılmıştır. “Nevruz Bayramı Sohbeti” başlıklı haberin manşetinde de Azerbaycan Türklerinin kutlama ritüellerini yansıtan mesajların olduğu bir fotoğraf yer almıştır. Fotoğrafta masalardaki “Yeddi Levin” ve “Semeni Yeşilliği” hemen göze çarpmaktadır. Sadece İğdır Valiliğince depremzede çocuklar için düzenlenen şenliğin fotoğrafında Azerbaycan Türklerinin kimliğini yansıtan herhangi bir sembol bulunmamaktadır.

Fotoğraf 2: İğdır Yaşar Gazetesinin Nevruz-Newroz İçerikleri İle İlgili Görseller

İğdır Yaşar Gazetesinde Nevruz ile ilgili 2 tane fotoğraf kullanılmıştır. Bir fotoğrafta Azerbaycan Türklerinin Nevruz bayramı kutlama etkinliklerinde kullanılan malzemeler ön planda yer almaktadır. Diğer görsel ise yine Serdar Ünsal'ın arkasında Azerbaycan bayrağı olduğu

fotoğraftır. Söz konusu görseller anlaşılacağı üzere Azerbaycan Türkleri ile bütünleşen mesajlar taşımaktadır.

Fotoğraf 3: İğdır Doğuş Gazetesinin Nevruz-Newroz İçerikleri İle İlgili Görseller

Doğuş Gazetesinde Murat Akkuş'un köşe yazısında fotoğraf kullanılmamıştır. Yaşar Akkuş ve Yeşil Sol Parti'nin mesajlarının olduğu içeriklerdeki fotoğraflar ise politik anlamlar taşımaktadır. İçeriklerde Akkuş'un ve Kaynar'ın "Zafer İşareti" olarak bilinen ve HDP ile bütünleşen işareti yaptıkları fotoğraflar yer almıştır. Van'daki kutlama haberinin görselinde ise İranlıların dans ederek eğlendiği bir fotoğraf kullanılmıştır.

Fotoğraf 4: Aras Gazetesinin Nevruz-Newroz İçerikleri İle İlgili Görseller

Aras Gazetesinin fotoğrafına bakıldığında; haber içeriğindeki "tüm etnik grupların bir araya geldiği" söylemi ile fotoğrafın çeliştiği görülmektedir. Görselde sadece HDP, BDP ve Yeşil Sol Parti'ye ait bayrak ve flamalar yer almaktadır. Başka partilerin flamalarına ya da Türk bayrağına rastlanılmamaktadır. Bu perspektifle bakıldığında haber ile görselin uyumlu olmadığı yorumunu yapmak yanlış olmayacaktır.

Son olarak Güven Gazetesi'nin içeriklerinde konuyla ilgili açıklama yapan kişilerin profil fotoğrafları üzerinden bir paylaşım yapılmıştır. Fotoğraflarda belirli bir etnik kimliği işaret eden bulguya rastlanılmamıştır.

Şematik Yapı

Ana Olayın Sunumu ve Haber Kaynakları

Yeşil İğdır Gazetesinin 8 içeriğinin 7'sinde ana olayın sunumu hemen hemen birbirine yakındır. Başlıklarda olduğu gibi metinlerde de "Nevruz Bayramı" söylemi kullanılmakta ve bu bayramın "5 bin yıllık Türk bayramı", "Türkün Ergenekon'dan çıkış, diriliş bayramı" olduğu vurguları bulunmaktadır. Ayrıca "Yeddi Levin", "Semeni Yeşilliği", "Ölü Bayramı", "Kulak Asma", "Yumurta Tokuşturma", "Baca Baca", "Şal Atma", "Nişanlı Kızlara Hediye Gönderme", "Kavut Yapma" ve "Ateş Yakma" gibi ritüellerin bu bayramda yerine getirildiği söylemleri yer almaktadır. Yine sadece İğdır Valiliği'nin etkinliğine ilişkin haberde bu tür ifadeler rastlanılmamaktadır. Nitekim genel olarak değerlendirildiğinde içeriklerin kahir ekseriyetinin Azerbaycan Türklerinin bayrama bakış açısını yansıttığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Diğer taraftan haberlerin tamamı Yeşil İğdir Gazetesi muhabiri Zeki Şıktaş imzasıyla yayımlanmıştır. Yani haberlerin kaynağı Zeki Şıktaş'tır. Gazetede köşesi bulunan ve “Nevruz Bayramı” başlıklı yazıyı kaleme alan Ziya Zakir Acar da aynı zamanda İğdir Azerbaycan, Dil Tarih, Kültür Birliğini Yaşatma ve Destekleme Derneği'nin başkanıdır. Haberlerde açıklamalarına yer verilen isimler ise Türkiye- Azerbaycan Dostluk Dernekleri Federasyonu Genel Başkan Yardımcısı Serdar Ünsal, İğdir Ehlibeýt Din Alimler Derneği Başkanı Zeki Tumay, Kadıköy Kaymakamı Muhittin Pamuk, İstanbul Türkiye-Azerbaycan Dayanışma ve Kültür Derneğinin (İSTAD) Genel Başkanı Sefer Karakoyunlu, Türkiye-Azerbaycan Dernekleri Federasyonu (TADEF) Başkanvekili Perviz Memmedzade, İğdir Valisi eşi Hatice Sarıbrahim ve KYK Yurt Hizmetleri Müdürü Erol Bayat'tır. Anlaşılacağı üzere Kadıköy Kaymakamı, İğdir Valisi eşi ve KYK Yurt Hizmetleri Müdürünün dışında haberlerde açıklamalarına yer verilen isimlerin tamamı Azerbaycan Türklerince kurulan STK'ların yöneticilerinden oluşmaktadır.

Nitekim manşetler, giriş cümleleri, fotoğraflar, ana olayların sunumu ve kaynaklar göz önünde bulundurulduğunda; Cabbar Şıktaş'ın genel yayın yönetmenliğinde yayın hayatına devam eden Yeşil İğdir Gazetesi'nin Nevruz-Newroz içeriklerinin genel hatlarıyla Azerbaycan Türklerinin kimliği üzerinden sunulduğu anlaşılmaktadır. Kürtlerin “Newroz” kutlamalarına ilişkin gazetede herhangi bir haber, köşe yazısı ya da mesaj yer almamaktadır. Buradan hareketle Yeşil İğdir Gazetesi'nin kentte Azerbaycan Türklerinin kimliğinin yeniden inşasına katkı sunacak çerçevede yayın yaptığı yorumunu yapmak yanlış olmayacaktır.

İğdir Yaşar Gazetesinde ise Nevruz ile ilgili paylaşılan mesajın girişinde dile getirilen kimliksel söylemlerin ilerleyen aşamalarda da devam ettiği görülmektedir. Gövde metnin bir noktasında Nevruz'un kimlikleri ve inançları birleştirdiğine dair vurgu yapılmıştır: “Türk, Kürt, Alevi, Sünni herkes birlik ve beraberlik içerisinde kutlamalı.” Ancak açıklamanın devamında sadece bir etnik yapının bayramı kutlanmıştır: “Türk âleminin Nevruz toyu kutlu olsun.” Mesaj metninin sonlarına doğru da Türklüğün dirilişi ve Azerbaycan'ın Karabağ zaferiyle Nevruz arasında bağlantı kurulduğu görülmektedir. Haber olarak yayınlanan ikinci paylaşımında ise Nevruz'un herhangi bir etnisite üzerinden değil de Azerbaycan Türklerinin kültürel ritüelleri kapsamında kutlandığı ifade edilmektedir.

Diğer taraftan ilgili haberin bir muhabirin imzasıyla değil de gazetesinin haber bülteni olarak yayımlandığı görülmektedir. Haberde açıklamasına yer verilen isim Kredi Yurtlar Kurumu (KYK) Yurt Hizmetleri Müdürü Erol Bayat'tır. Mesaj ise Türkiye Azerbaycan Dostluk Dernekleri Federasyonu Genel Başkan Yardımcısı Serdar Ünsal'a aittir. Söz konusu durum üst kısımda ifade edildiği gibi medya içeriklerine de yansımıştır. Diğer taraftan Kürt kökenli bir siyasetçi olan Osman Toka'nın yönetiminde çıkan Hudut Gazetesinin kapanmasının ardından Azerbaycan Türklerine ait olan Yaşar Gazetesiyle ortak olmasına rağmen, gazetenin yayın politikasında bir değişiklik olmadığı gözlemlenmektedir.

Doğuş Gazetesi'nin 4 içeriğinden 3'ünde ana olayın aynı bakış açısıyla sunulduğu anlaşılmaktadır. Murat Akkuş köşe yazısında “Newroz”un Kürtçe bir kelime olduğunu ve “New: Yeni, Roz: gün, “Yeniğün” anlamına geldiğini savunmakta; ardından da bayramın Kürt tarihi ve mitolojisindeki yerini anlatmaktadır. Akkuş, yazısında “Newroz'un başka halklarca da benimsenip kutlandığını” ve bu bayramı “dini inançlar veya değişik motifler katarak yaygınlaştıran halkların da olduğunu” anımsatmaktadır. Yazısının sonunda ise “Kürt halkının direnişiyile meydana çıkan bu güzel bayramı benimseyip kutlayan tüm Halklarının Newroz Bayramı kutlu olsun! Newroz Piroz Be...” ifadesini kullanmaktadır. Akkuş her ne kadar “başka

halkların da bu bayramı benimseyip kutladığını” dile getirirse de yazısında açıkça Türklere bir atıfta bulunmamaktadır.

Murat Akkuş gibi Yaşar Akkuş da mesajını “Nevruz kutlu olsun” anlamına gelen “Newroz piroz be” sözleriyle bitirmektedir. Politik anlamların yoğun olduğu bir mesaj yayınlayan Yaşar Akkuş, “15 Mayıs sabahı özgür yarınlarda zılgıtlar çekeceğimiz halaylara durmak üzere hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.” ifadeleriyle Kürt halkına seslenmektedir. Yeşil Sol Parti İğdir Merkez İlçe Eş Başkanı Deniz Kaynar’ın ise üst kısımda Kürtçe alt kısımda Türkçe mesajı verilmiştir. Kaynar da mesajında “Newroz”un tüm insanlık alemi için barış ve kardeşlik” getirmesini temenni etmiştir. İranlıların Van’daki kutlamasına ilişkin haberde ise Kürt kimliğine işaret eden bir söylem bulunmamaktadır. Bayramın İran kültüründeki önemine ve "haft sin" ritüeline değinilmektedir. Bu haberin kaynağı Doğuş Gazetesi değildir. Haberin altında kaynak Gazete Van olarak gösterilmektedir. Haberin içeriğinde atıfta bulunulan isimler ise Van’daki bir eğlence merkezinin sahibi Seyithan Dinçer ile kente gelen turistlerdir.

Murat Akkuş köşe yazısında bayramdan bahsederken Kürt tarihçileri, Zerdüşt’ün kitabı Zend-Avesta, Firdevs’in Şerefnimesi, Ömer Hayyam’ın Newroznamesi ve Şerefxan’ın Şerefnimesi gibi kaynaklara değinmekte ve “Kürt bilgisi Musa Anter”e ait bir ifadeye yer vermektedir. Diğer iki içerikte ise kaynak daha önce de ifade edildiği üzere Yaşar Akkuş ile Deniz Kaynar’dır. Anlaşılacağı üzere Doğuş Gazetesi’nin içeriklerinde Azerbaycan Türklerine dair herhangi bir kaynağa ve kişiye yer verilmemiştir. Genel olarak Kürt kaynakları üzerinden içerikler inşa edilmiştir. Nitekim Doğuş Gazetesi’nin içeriklerinin makro yapıları incelendiğinde Kürt kimliğinin öne çıktığı açıkça görülmektedir. Buradan hareketle Doğuş Gazetesi’nin kentte Kürt kimliğini pekiştirecek, yeniden inşa edecek bir perspektifle yayımlarını sürdürdüğü gözlemlenmektedir.

Aras Gazetesi’nin başlıkta kullandığı “Nevruz” söyleminin haber metninin gövde kısmında “Newroz” a dönüştüğü görülmektedir. Ana olay daha çok HDP söylemleri üzerine inşa edilmiştir: “Ülkenin kaderini 14 Mayıs’ta değiştireceğiz. Kazanacağız, mutlaka kazanacağız.” Ayrıca haberin giriş cümlesindeki “Nevruz’un İğdir’da tüm etnik gruplar tarafından ortak kutlandığı” sözünü destekleyen herhangi bir söylem haber içeriğinde yer verilmemiştir. Bunun yerine sürekli olarak, “direniş, özgürlük, Kürt halkı, ezilen” gibi vurgularla Kürtlerin toplumda ötekileştirilen bir etnik kimlik olduğuna dair betimlemeler yapılmıştır. Diğer tarafından haberde “Newroz” un bayram yönüne dair herhangi bir ifade de yer almamıştır.

İlgili haber bir muhabirin imzasıyla değil haber bülteni olarak yayınlanmıştır. Haberde açıklamalarına yer verilen isimler ise DBP İl Eş başkanı Mehmet Sekman, Yeşil Sol Partisi İl Eş başkanı Bahar Etrece, DBP MYK üyesi Aynur Sarıca, HDP İğdir Milletvekili Habip Eksik ve HDP İstanbul Milletvekili Oya Ersoy’dur. İsimlerden anlaşıldığı üzere ilgili kişilerin tamamı, Kürt siyasal hareketinin temsilcileridir.

Aras Gazetesi’nde Nevruz-Newroz bayramı ile ilgili yer alan içeriklerin eleştirel söylem çözümlemesinin yapıldığı bu aşamada genel olarak şunlar söylenebilir; Gazetenin konuyla ilgili yapmış olduğu paylaşımda haberin bölümlerinin birbiriyle çeliştiği dikkat çekmektedir. Bu durum, gazetenin editoryal sürecinden kaynaklı bir hata olduğu ve gerekli düzenlemelerin yapılmadığı şeklinde değerlendirilebilir. Ayrıca Aras Gazetesi’nin sahiplik yapısı göz önünde bulundurulduğunda, Kürt kimliği üzerinden içeriklerini ürettiği hem kullandığı fotoğraftan hem de haber kaynaklarından anlaşılmaktadır. Son olarak haberde, Azerbaycan Türklerini temsil eden veya yansıtan herhangi bir bulgu bulunmamaktadır.

Güven Gazetesindeki iki köşe yazısında bayramın, Azerbaycan Türkleri için ne anlama geldiğine dair tarihsel arka plandan örnekler verilerek açıklama yapılmıştır. Kültürel bir etkinlik olarak değerlendirilen bu bayramın İğdır’da nasıl kutlandığı detaylı olarak ortaya konmuştur. Ancak bu genel kanaatin yanında “Nevruz”un çıkış noktasının Türklükle bir bağlantısı olduğu da özellikle ön plana çıkarılmıştır: “Nevruz, Türklerin Ergenekon’da demirden dağı eritip çıkmalarının bayramıdır. Türk dünyasının bayramı kutlu olsun.” Gazeteciler Cemiyeti Başkanının Nevruz ile ilgili mesajı ilk başta etnik bir söylem içermese de mesajın devamında “Nevruz Türklerin özgürlüğüdür” şeklinde ifadeler kullanıldığı görülmektedir. Nitekim mesajın girişi ile içeriğinin söylemsel bağlamda örtüşmediği gözlemlenmektedir.

İçeriklerin kaynaklarına bakıldığında, köşe yazarlarının Güven Gazetesinde haftalık periyotlarla yazı yazan Rufat Gürel ve Nermin Arslan Yangın tarafından yazıldığı görülmektedir. Mesajın kaynağı ise İğdır Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Aydın Deniz’dir. Bunun haricinde ilgili yazılarda başka kişi, kurum ve kuruluşa yer verilmemiştir. Azerbaycan Türklerinden İsmail Aras’ın imtiyaz sahipliğinde yayınlarını sürdüren Güven Gazetesinin diğer gazetelere göre daha ılımlı bir Nevruz-Newroz gündemi oluşturduğu söylenebilir. Bayramın öncesi ve sonrasında herhangi bir haber yapılmaması bunu destekler mahiyettedir. Köşe yazıları ve mesajlar ile bayrama dair açıklamaların yer aldığı gazetede, diğer medya kuruluşlarından farklı olarak resmi bir kaynak olan Gazeteciler Cemiyeti’nin mesajına yer vermiştir. Söz konusu tercihin haber kaynaklarının güvenilirliğini pekiştirdiği söylenebilir.

Sonuç

Etnik kimlik bağlamında Azerbaycan Türkleri ile Kürtlerin bir arada yaşadığı İğdır’da, her iki toplumun da önem atfettiği günlerden bir tanesi Nevruz-Newroz bayramıdır. İki etnik kimlik için de baharın gelişini sembolize etmekle birlikte bayrama yüklenen anlamlar ve kutlama ritüelleri farklılıklar barındırmaktadır. Söz konusu kimlikleri temsil eden ve simgesel sınırları ortaya çıkaran bir gün olarak Nevruz-Newroz’un kent basınında nasıl sunulduğu ise bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Çalışmada yerel basının Nevruz-Newroz bayramı üzerinden etnik kimlikleri yeniden inşa ettiği varsayımı üzerinden hareket edilmektedir.

Bu kapsamda çalışmada Nevruz-Newroz bayramına ilişkin Mart 2023 tarihinde İğdır basınında yer bulan içerikler incelenmiştir. İğdır’da günlük süreli yayın yapan 5 yerel gazetenin internet sitelerindeki haberler, köşe yazıları ve mesajlar Van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi üzerinden analiz edilmiştir. Böylece yerel basının kentte iki etnik kimliğin yeniden inşası sürecindeki rolünü saptamak hedeflenmiştir. Mart 2023 döneminde Nevruz-Newroz ile ilgili Yeşil İğdır Gazetesinde 8, Güven Gazetesinde 3, İğdır Yaşar Gazetesinde 2, Aras Gazetesinde 1 ve Doğu Gazetesinde 4 olmak üzere toplam 18 içeriğin yayımlandığı tespit edilmiştir. Bu içeriklerden 10 tanesi haber, 4 tanesi mesaj, 2 tanesi ise köşe yazısı niteliğindedir.

İçerikler makro yapıları üzerinden değerlendirildiğinde; etnik kimlik bağlamında İğdır basının sahiplik yapısının Nevruz-Newroz’u sunuş biçimini de doğrudan etkilediği görülmektedir. Kentte Azerbaycan Türklerinden Cabbar Şıktaş, İsmail Aras ve Uğur Toktamışlı’nın imtiyaz sahipliklerinde çıkan Yeşil İğdır, Güven ve İğdır Yaşar gazetelerindeki içeriklerde Azerbaycan Türklerinin bakış açısı hâkimdir. Bayram “Nevruz” olarak nitelendirilmekte ve Türk mitolojisi, kültürü ve tarihindeki önemine dikkat çekilmektedir. Doğu Gazetesinin içeriğinin ise Kürtlerin bayrama bakış açısını yansıttığı açıkça görülmektedir. “Nevruz” yerine “Newroz” söylemi tercih edilmiş ve haber kaynakları ile görüşlerine yer verilen isimler, “Newroz”un Kürtler için önemine değinmişlerdir. Aras Gazetesinin de Doğu Gazetesine benzer şekilde Kürt kimliğini yansıtan bir haber yayımladığı gözlemlenmiştir.

Diğer taraftan Yeşil İğdır, Güven ve Yaşar gazetelerinde “Nevruz”, kültürel bir bayram olarak sunulmuş ancak bununla birlikte Türk milletçiliğini öne çıkaran söylemler de tercih edilmiştir. Doğuş ve Aras gazetelerinin içerikleri ise tamamen politik bir perspektifle işlenmiş ve Kürt siyasal hareketinin söylemlerine ağırlıklı olarak yer verilmiştir. Çalışmada ortaya konan bir başka tespit ise gazetelerin içeriklerinde “ben”i tanımlayıp “öteki”ni görmedikleridir. Yeşil İğdır, Güven ve Yaşar Gazetelerinde Kürtlerin “Newroz” kutlamalarına ilişkin herhangi bir içeriğe rastlanılmamıştır. Aynı şekilde Doğuş Gazetesi de sadece Kürtlerin bakış açısının yansıtan bir politikayla hareket etmiş ve Azerbaycan Türklerini görmemiştir. Aras Gazetesi ise sadece haberin giriş bölümünde ötekilere değinmiş ancak haber içerisinde herhangi bir yerde diğer kimliklerden bahsedilmemiştir. Nitekim Nevruz-Newroz kutlamalarından hareketle İğdır yerel basınının kentte etnik kimlikleri yeniden inşa edecek bir perspektifle yayınlar yaptığı görülmektedir.

Son olarak etnik kimliklerin yeniden inşası sürecinde İğdır basınındaki içeriklerin hedef kitle üzerindeki etkisi bu çalışmanın kapsamı içerisinde değildir. Bundan sonraki süreçte konuya ilişkin bir etki çalışması yapılmasının da literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca İğdır’daki basın temsilcileriyle yapılandırılmış ya da yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmaması bu çalışmada bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. İlerleyen dönemde bu tür yöntem ve teknikler üzerinden de yapılacak çalışmalarla alana katkı sunulabilir.

Kaynakça

- Aksoy, M. (2011). Kültür sosyolojisi açısından Nevruz kavramı. *Journal of Human Sciences*, 8(1), Article 1. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/82>.
- Akyıldız, A. (2018). Azerbaycan’dan İğdır’a Nevruz Gelenekleri. *Kafdağı Dergisi*, 3(1), Article 1. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/833090>.
- Altay, R. (2023). *Kültür, Kimlik, İdeoloji: Kültürlerarası İletişim Açısından İğdır*. Eğitim Yayınevi.
- Althusser, L. (2019). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları* (A. Tümertekin, Çev.). İthaki Yayınları.
- Anderson, B. (2020). *Hayali Cemaatler* (İ. Savaşır, Çev.). Metis Yayınları.
- Basın İlan Kurumu (t.y). *Sürekli Yayınlar Listesi İlan Bilgi Sistemi*. <https://ilanbis.bik.gov.tr/Uygulamalar/AylikListe>. Erişim Tarihi: 05.03.2023.
- Bender, C. (2007). *Kürt Mitolojisi*. Berfin Yayınları.
- Bilgin, N. (2023). *Kimlik İnşası*. İmge Kitabevi Yayınları.
- Castells, M. (2013). *Kimliğin Gücü / Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür Cilt 2* (E. Kılıç, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Çay, A. M. (2009). *Nevruz Türk Ergenekon Bayramı Kökeni Tarihi Gelenekleri*. İleri Yayınları.
- Dalbay, R. S. (2018). “Kimlik” ve “Toplumsal Kimlik” Kavramı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31, Article 31. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/557220>.
- Devitskiy, V. (1896). *Kanikulyarnaya Poyezdka po Yerivanskoy Gubernii i Karskoy Oblasti V. Devitskogo*. Sbornik Materialov dlya Opisaniya Mestnostey i Plemen Kavkaza, İzdaniya Upravleniya Kavkazkogo Uçebnogo Okrug, Vıpusk Dvatsat Perviy.

- Fiğan, M. (2017). *Etnik Sınırlarda Gezinmek: Haymanalı Kürtlerin Kimliklenme ve Kültürlerarası İletişim Pratikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Iğdır Haber (t.y). *Gazeteci Murat Akkuş Yeşil Sol Partiden Iğdır Milletvekili Aday Adayı olduğunu açıkladı*. <https://www.igdirim76.com/gazeteci-murat-akkus-yesil-sol-partiden-igdir-milletvekili-aday-adayi-oldugunu-acikladi/8409/>. Erişim tarihi: 05.05.2023.
- Göker, G. (2015). *Göç Kimlik Aidiyet Kültürlerarası İletişim Açısından İsveçli Türkler*. Literatürk Academia.
- Köse, F. (2007). *Osmanlı Devleti'nde Nevruz*. Iq Kültür Sanat Yayıncılık.
- Kutlu, M. (2000). Anadolu'da Nevruz Kutlamalarının Ritüel Niteliği. *Uluslararası Nevruz Sempozyumu*. Ankara, Türkiye.
- Maalouf, A. (2022). *Ölümcül Kimlikler* (A. Bora, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- Mora, N. (2008). Media and cultural identity. *Journal of Human Sciences*, 5(1), Article 1. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/406>.
- Özer, Ö. (2020). *Haber Söylem İdeoloji Eleştirel Haber Çözümlemeleri*. Literatürk Academia.
- Özmen, Ş. Y. (2017). Türk Basınında Nevruzun Bağlamsal İzleri. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 873-900. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.315234>.
- Sami, Ş. (2021). *Kamus-ı Türki*. Yeditepe Yayınevi.
- Sarı, E. (2009). *Mardin'de Kültürlerarası İletişim ve Kültürel Kimliğin/Farkın İnşası*. Alternatif Politika, 1(2), 227-259.
- Smith, A. D. (2014). *Milli Kimlik* (B. S. Şener, Çev.). İletişim Yayınları.
- Tayanç, M. (2016). Kimlik Oluşturma Aracı Olarak “Nevruz-Newroz” Şenlikleri. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, Article 4. <https://dergipark.org.tr/en/pub/susbid/issue/17333/181005>.
- Tokgöz, O. (2022). *Temel Gazetecilik*. İmge Kitabevi Yayınları.
- Türk Dil Kurumu (t.y). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 05.05.2023.
- van Dijk, TA. (2003). “Bir Söylem Olarak Haberin Disiplinler Arası Çözümlemesi,” *Medya Metinlerini Çözümlemek*. Siyasal Kitapevi.
- Varol, S. F. (2016). *Temsil, İdeoloji, Kimlik*. Varlık Yayınları.
- Yeşil Iğdır Gazetesi. (t.y.). *Yerel Haberler*. <https://yesiligdir.com>, Erişim Tarihi: 05.05.2023.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.

Destek ve teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.